Bid´at üzerine

Abdurrahim Bey: “Bid’at nedir? Bid’at-ı hasene ve seyyie var mıdır? İbâdet maksadı ile yapılan, fakat Hazret-i Peygamber’in (asm) yapmadığı amelleri-ibâdetleri Allah kabul etmez mi?”

İslâmiyet son dindir. Göndericisi, Cenâb-ı Allah’tır. Tebliğcisi Hazret-i Muhammed’dir (asm). Farz, vâcip, sünnet ve müstehap bütün esasları vahiy ürünüdür, Hazret-i Peygamber Efendimizin (asm) nübüvvet nazarından geçmiştir. Peygamber Efendimiz (asm) hayattayken tamamlanmış, kemâle erdirilmiş bir dindir.

Bid’at, lûgatte, sonradan ortaya çıkan şey, dînin aslında olmayan yeni icat, dinden olmayıp dindenmiş gibi gösterilmek istenen yeni buluş, sonradan türeyen dînî anlayış demektir. Dînî bir terim olarak bid’at, Hazret-i Peygamber (asm) ve onun ashabından sonra ortaya çıkan ve aslı dîne dayanmadığı halde dînî bir çerçeve içinde sunulan yeni yaklaşımlar ve yeni âdetlerdir.

Bid’atın zıttı sünnettir. Resûl-i Ekrem’den (asm) ve onun ashabından sahih olarak rivâyet edilen her şey sünnet kapsamındadır. Bid’ate lüzum yoktur. Çünkü sünnet vardır, sünnet boşluk bırakmamıştır, bütün yeni durumları da sünnet zaptetmiştir. Çünkü bu din eksik bırakılmamış, tamamlanmıştır. Zaten eksik bırakılmış olsaydı, yine beşer aklıyla değil, vahiyle tamamlanacaktı. Vahiy bu dini tamamladığına göre, beşer aklına yeni icatla ilgili bir mesele bırakılmamıştır.

Bedîüzzaman’ın tanımıyla bid’at, ahkâm-ı ubûdiyette yeni icatlar çıkarmaktır. Kur’ân’ın, “Bu gün size dininizi kemâle erdirdim” 1 sırrı ile çeliştiği için İslâmiyet’te bid’at reddedilmiştir. Çünkü bu âyetle, İslâmiyet’in Hazret-i Peygamber Efendimizin (asm) risâletiyle birlikte kemâle erdiği bildiriliyor. Bid’at ise bu esasa zıttır. Çünkü bidatte ortaya konulan yeni davranışlar sünnette yoktur ve hiç kimse sünnette olmayan bir hususu İslâmiyet’in malı gibi sunma yetkisine sahip değildir.

Peygamber Efendimiz (asm) buyurmuştur ki: “Kim benden sonra terk edilmiş bir sünnetimi diriltirse onunla amel eden herkesin ecri kadar o kimseye—onların sevabından hiçbir şey eksiltilmeden—sevap verilir. Kim de Allah’ın ve Resûlü’nün rızâsına uygun düşmeyen bir kötü bid’at icat ederse, onunla amel eden insanların

günahları kadar o kişiye—onların günahlarından hiçbir şey eksiltilmeden—günah yükletilir.”2 Peygamber Efendimiz (asm) bir diğer hadislerinde: “Her bid’at dalâlettir. Her dalâlet ateştedir” 3 buyurmuştur.

İslâm âlimleri bid’ati iki grupta incelemişlerdir: 1- Bid’at-i seyyie, 2- Bid’at-i hasene.

1- Bid’at-i seyyie: İslâm inançlarına aykırılığı açısından kötü ve zararlı olduğunda şüphe olmayan bid’atlerdir. Meselâ ezanı aslından değil de, Türkçe veya başka bir dilde okumak bid’at-i seyyiedir. Üstad Hazretlerinin o günlerde câmilere girdiğini söylediği bid’atler ezanın Türkçe okunması gibi İslâm dîninin ibâdetlerini değiştirme ve ibâdette yeni usûl getirme girişimleridir. Kezâ türbeleri ziyâret esnasında kabir ziyâreti ile izah edilemeyecek şekilde türbelere horoz adamak, türbelerde mum yakmak, dilek dilemek… vs. bid’at-i seyyieye örnek olarak verilebilir.

2- Bid’at-ı hasene: Sonradan ortaya çıktığı halde, İslâm inançları ile çelişkisi olmayan şeylerdir. Meselâ ölenin ardından mevlid merâsimi düzenlemek, ölenin ardından kırkıncı gün, elli ikinci gün… vs. düzenleyerek bu günlerde Kur’ân okumak gibi uygulamalara bid’at-i hasene denmiştir. Yine meselâ, Bediüzzaman Hazretleri, “tarikatte evrad ve ezkâr ve meşrepler nev’înden olsa ve asılları Kitap ve Sünnetten ahzedilmek şartıyla, ayrı ayrı tarzda, ayrı ayrı sûrette olmakla beraber, mukarrer olan usul ve esâsât, Sünnet-i Seniyyeye muhalefet ve tağyir etmemek şartıyla, bid’a değillerdir” diyerek, tarikatlardaki vird ve zikirlerin, Kitap ve Sünnet’ten beslenmek ve onlarla çelişmemek şartıyla bid’a olmayacağını söylemekle beraber, bazı âlimlerin bunlardan bir kısmını da ‘bid’at-ı hasene’ olarak saydığını ifade etmiştir.4

Özetle; ibâdet maksadı ile yapılan, fakat Hazret-i Peygamber (asm) zamanında olmayan bazı uygulamalar da, Kur’ân ve Sünnet’ten beslenmek ve onlarla çelişmemek şartıyla bazı âlimlerce “bid’at-ı hasene” olarak sayılsalar da, ibadet maksadıyla, yani sırf Allah rızası için yapıldığı sürece, makbul birer ibadettirler.

Dipnotlar:

1- Mâide Sûresi: 3.
2- Tirmizî, İlim, 2817.
3- Beyhâkî, Sünen, 3/213, 214.
4- Lem’alar, 11. Lem’a, 9. Nükte.